

AZ EZÜST SZARVAS NYOMÁBAN.

I.

Az est kékes homályából ki-kicsallantak a tornyok. A város alatt apró tábortüzek égtek. Messze sejtelmesen hallgatott az orosz síkság. A láthatár szélén komor erdők függőnye húzódott meg feketén. Néha lovasok vágattak bele a lassan elterülő éjszakába és messziről is idáig hallatszott, amint az őrszemek köszöntötték egymást:

— Hahó. Vigyázz. Hahó.

Messze, amerre csak el lehetett látni, egymásután gyúltak ki az őrtüzek a síkságon. Itt is, ott is fel-felcsillant a rőzse rőt fénye, s a mezőkben tűzgyűrűk villantak meg. A legbelsőbb gyűrű tüzei még bíborvörösön égtek, a másodikéi is még tisztán csillogtak, a harmadik már halványabban, a negyedik sápadt csillagokat rajzolt a párás levegőbe, az ötödik már messze, valahol a sötétedő erdők lábánál pislákkolt, mint ki-kialvó mécses-sor. Néha vad kiáltozás verte fel a csendet.

— A tábornester lovasai — mondta csendesen valaki a tábortűz mellett.

— Azok. Az őrségeket vizsgálják — szólt a másik.

Ismét csend lett.

A tábortűz mellett három harcos ült. Hanyatfeküdtek a fűvön és néztek fel az égre. Az ég kék volt és tiszta. Ezer csillag kacagott a hideg magasságban és a hold tányérja lassan gurult felfelé.

— Az őrcsillag — szólt az egyik.

— Az. Éppen olyan, mint a nagy folyók között.

— Üllüd... — szólt az, aki eddig hallgatott.

A megszólított felállt. Fiatal, karcsú legény volt. Árnyéka hosszan elnyúlt a tűz világánál a fűvön, el egészen a lovak csoportjáig. Állt és a kérdezőre nézett.

— Zádor bátya...

— A lovak?

— Fűvet esznek...

— Látsz valamit?

Üllüd teste még magasabbra nyúlt és a szeméhez emelte a kezét. Elnézett a tábor fölött a messzeségbe.

— Ühüm. Mind az öt őrség-öv tüzei égnek.

— Jó.

Ismét csend. Aztán Zádor ismét megszólalt:

— Tar még nem jött vissza?

— Nem.

— Késik...

Üllüd nevetett.

— Dolga van.

A városra mutatott. Zádor felkönyökölt.

— Veszett nagy város.

— Szép.

— És azok a fatornyok.

— Ott lakik az istenük.

A harmadik is megszólalt. Öreg, viharedzett arcából fellángoltak a szemei.

— Csak ott?

— Azt mondják...

— Nem a Tűzben?

— Nem a.

— Sem a Napban?

— Nem a.

— Furcsa.

— Biz' a.

Nevettek. Mind a hárman. Az öreg Kullancs aztán sokáig morgott még.

— Az a hegyessapkás, az kicsoda?

— Melyik?

— Aki ma reggel kijött a vezérek elé.

— Az... Igor, a fejedelem...

Ebben a pillanatban kürtök harsantak meg a városban. Sikoltottak, reesegtek, üvöltöttek. Zádor felugrott.

— Mi az?

Kullancs csitította.

— Semmi. A békelakoma... Kiov ünnepel.

— De sápítoznak...

— Ez a szokásuk.

Ismét leültek. Üllüd nézte hosszan a csillagokat. Sóhajtott. Az öreg Kullancs pislantott egyet.

— Ehe.

Üllüd felfigyelt.

— Szóltál, bátya?

— Mit óhajtozol?...

— Eszembe jutott...

Nem folytatta. Kullancs csendesen kuncogott.

— Tudom. Bársony...

Üllüd elpirult.

— Igen. Bársony.

— Aztán szép?

— Szép-e? Mint ez a csillogó éjszaka. Otthon a folyamközben.

— Tudom. Mikor fiatal csikó voltam... Magam is...

— Mit csinálhat?

— Nem tudod?

— Nem én.

— Te ló...

Üllüd felkapta a fejét.

— Bátya.

— No, no. Hát mit csinálhat. Ő is néz a csillagos égre. Erre észak felé, amerre Kiovót sejti. Te lurkó...

Üllüd ismét sóhajtott... Aztán boldogan nevetett.

— Gondolod, bátya?

— Gondolom. Így van ez már ecsém... Hanem hallod-e? Te talán jóllakhatsz a csillagokból és Bársony szemeiből, de én ehetném...

— Minket nem hívtak a lakomába — dörmögte Zádor.

— No, no — csitította Kullancs — nem azért, de már este van, Üllüd.

— Megyek már.

— Azt az ürücombot...

Üllüd nekilátott a combnak. Nemsokára illatos pecsenyeszag kavargott a levegőben, amint a fiatal vitéz a hosszú nyárson forgatni kezdte a húst. Már éppen készen volt, mikor lódobogás hallatszott a város felől. A sűrű sötétben felcsattant az őr szava:

— Hahó. Ki vagy?

— Testvér... — hangzott a sötétben.

— Honnan jössz?

— Kiovból.

— Hogy hívnak?

— Tar.

— Jelszó?

— Etel-kuzu...

— Szerencsés estét.

— Neked is...

A lódobogás közeledett. Kullancs a jobb oldalára fordult.

— Tar jön. Ehessünk.

A lovas odaérkezett a tábortűzhöz.

— Szerencsés estét.

— Neked is — szólt a három vitéz.

— Esztek?

— Ühüm...

Tar leszállt a lováról. Megsímogatta a ló nyakát, aztán odavezette a többihez. Majd visszajött. Leült ő is a többi mellé.

— Hát te már jóllaktál? — kezdte Zádor.

— Jól, a kutya.

Kullancs nevetett. Aztán Tar oldalába bökött.

— Hát nem ízlett?

— Nem való az magyarnak.

— Kióvi étel?

— Kióvi...

— Hát eszel?

— Igen.

Nekiesett az ürücombnak és falta, mint aki három napja nem evett. Üllüd bort hozott. Ittak. Zádor megszólalt.

— Szép volt.

— Akinek.

— A vezérek?

— Még ott vannak.

— Hát kiegyeztek.

— Ki.

— Váltásdíj?

— Tízezer kióvi márka.

— Csak?

— Évente.

- Az más. Aztán.
 — A szövetségeseik, a kúnok száz ifjú szolgát adnak.
 — Csak?...
 — És negyven tevét...
 — Mi a csuda az?
 — Az a púpos.
 — Minek a?
 — Teher hordani...
 Nevettek mind. Szélesen és gúnyosan.
 — Megteszi a ló...
 — Hát még?
 — Száz szekér menyét- és nyest-prém.
 A szemek felcsillantak.
 — Ez már igen...
 Tar legyintett a kezével.
 — Van a kióvinak annyi, mint fővény Etelközben.
 — Leányt nem adtak?
 — Minek a. Azokból?
 Elhúzta a száját. Üllüd megfogta a kezét.
 — Hát nem szépek?
 — Szóké. Csupa lencsőke... Nem kell. Kettő volt szép, de azt nem adják...
 Fölcsillant a szeme, mint a máglyatűz. Üllüd is megmozdult.
 — Mondd má...
 — Ott ültek a főasztalnál. Igor fejedelem lányai. Szépek. De nem nekünk valók. Az egyik, a szebbik, már jegyes is. Oleg hercegé, aki fejedelem lesz az öreg Igor után... De a többi... A legutolsó is szebb Etelközben, mint ezek a sápadt deszkák...
 — És ló? — szólt Kullancs.
 — Ezer...
 — Ez már igen — verte a térdét az öreg. — Jó adófizető... Megérte a vért.
 — Meg, — hagyta rá Üllüd.
 — Ezt a mai véres nagy csatát... — mondta Zádor.
 — Még van valami, — szólt Tar.
 — No, mondd.
 — Szövetség a kúnokkal.
 Zádor felmordult.
 — Ez ismét az öreg Álmos terve...
 — Hallgass, Zádor, — csitította Kullancs. — Nincs is itt. Otthon maradt Etelközben.
 — Hát nem vagyunk mi jók, magyarok?
 — Hát igen, — mondta csendesen Kullancs is.
 — Minek a vért keverni?...
 — És a hadat...
 — Reggel még minket ölt...
 — Este csókold meg...
 — A mi vérünkötől véres a keze...
 — Most szorítsd meg...

— Sebaj — kiáltotta Kullancs —, kibírja még a kunt is a magyar. Igyunk.

A boros tülkök ismét kiürültek. Zádor magában dörögött.

— Daloltál nekik? — kérdezte Tartól.

A lantos vitéz csendesen felelt.

— Nem értik azok meg.

Ittak. Üllüd felpiszkálta a tüzet. Kullancs hanyatfeküdt ismét. Nézett fel az égbe és dúdolt. Aztán megszólalt.

— Tar testvér...

— Bátya...

— Tudod-e azt az öreg dalt, melyet még Lebédiából hoztunk?

— Az ünőszarvas dalát?

— Ühüm...

— Ühüm...

— Hát azt mondd csak el nekünk...

Tar ivott a tülökből, aztán rákezde:

Ezüst szarvas, csodaszarvas,
 Ūzd, magyar, ūzd,
 Rengetegen átszöke'lő,
 Hajtsd, magyar, hajtsd.
 Bársony fűvön, hegyen, völgyön,
 Vizen, tűzön, folyón, éren
 Menj, magyar, menj.
 E'ötted az ezüst szarvas, elötted a csodaszarvas,
 Soha meg ne állj,
 Bársony fűvön, hegyen, völgyön,
 Ūzd, magyar, ūzd...

Tar arca kipirult, szeme csillogott. Az égen fényesen ragyogtak a csillagok. Messze, az orosz mezőkön tábortűzek égtek. A városból kihallatszott a sípok és kürtök danája, de ott a tábortűz mellett az a három harcos nem látott mást, mint az ezüst szarvast, a csodaszarvast, amint elöttük rohan és nem hallott mást, mint az ősi ének szavát:

Bársony fűvön, hegyen, völgyön
 Soha meg ne állj,
 Ūzd, magyar, ūzd...

A keresztények Istene után 887-et írtak. Éjszaka volt az orosz síkságon, éjszaka, amely arra a napra szakadt, amely napon a magyarok megvették KioV várát...

II.

Az előreküldött lovasok lóhalálban vágattak vissza.

A lovokról csak úgy szakadt a hab. Egy-kettő ki is dűlt az útban. Csak Zádor és egynéhány lovas bírta még a gyilkos iramot. Hovatovább több és több vitéz maradt el. Már csak Zádor lova futott. Mikor a mezőre ért, ahol a hazatérő sereg éppen pihent, a ló összeroskadtt és Zádor csak nagynehezen tudott kiszabadulni alóla. Átrohant az őrszemeken.

— Vezetetek a Vezér elé — kiáltotta.

A Vezér sátora egy kis halmon állott. A vitéz beomlott a sátorba.

— Vezérem...

Árpád vezér haragosra vonta össze bozontos szemöldökét.

— Vitéz...

— Uram, rossz hír...

A Vezér kardjához kapott.

— Odahaza?

Zádor lehajtotta fejét. Hajfonatjai elfödtek egészen az arcát.

— Már jönnek a menekülők...

Árpád vezér arca haragtól gyúlt ki.

— Ki tette? Ki merte?

— A bolgár.

— Ördögfajzat.

— Feldúlta Etelközt. Az otthonmaradott őrséget megrohanták, az öregeket leölték, az asszonyokat elhurcolták. Aki menekülni tudott, az jön...

Árpád megragadta a vitéz vállát.

— És apám?

Zádor lehullott a földre:

— Megölték Álmos vezért...

A fejedelem felordított:

— Lovamat!

A leggyorsabb lovasok száguldottak vele... A nagy síkság, amely a folyók között terült el, csupa üszög és hamu volt... Amerre a lovak vágattak, felgyújtott sátrak és holttestek. Porfelhőben menekülő szekerek, nők, zokogó nők, gyermekek, síró gyermekek. A fejedelem kíséretében lovagolt Üllüd is. Az első menekültől megkérdezte:

— Bársony?

A menekült szomorúan nézett a vitézre.

— Elrabolták.

Üllüd felordított:

— Bársony, Bársony.

Egyszerre a fejedelem tekintetét érezte arcán. Lehajtotta a fejét. A fejedelem szeme azt mondta:

— És a haza? A bársonyos fűvű haza?

Árpád lova csak lassan tudott előrehaladni a holttestektől. Ott a vezéri sátor helye. A fejedelem odament. A romok közt, ősz fürtjein aludt vérrel, korommal Ügek fia, Álmos, a bölcs és nagy Vezér. Holtan. A fejedelem leszállt lováról és ölébe vette atyja véres fejét.

— Apám...

A többiek távolabb álltak...

— Népem... — mondta a fejedelem és könny szaladt le az arcán. Aztán hátra szólt kísérőinek:

— Immáron nincs hazánk. Temessétek el a holtakat.

Táltosok jöttek.

— Uram...

A fejedelem felállt.

— Álmos vezérnek halom épül. Rá máglyát rakjatok. Holttestét tegyétek rá és égessétek el.

Estére elkészült a máglya. És akkor rátették a vezér holttestét. Meg-

gyújtották a rőzsét és a piros lángnyelvek, mint áldozati lángok csaptak fel a néma égre. A táltosok gyászdalokat énekeltek s a síposok szomorúan fújták:

Ezüst szarvas, csodaszarvas,
 Űzd, magyar, űzd,
 Rengetegen átszökellő,
 Hajtsd, magyar, hajtsd.
 Bársony fűvön, hegyen, völgyön,
 Vizen, tűzön, folyón, éren
 Menj, magyar, menj.
 E'ötted az ezüst szarvas, előtted a csodaszarvas,
 Soha meg ne állj,
 Bársony fűvön, hegyen, völgyön,
 Űzd, magyar, űzd...

Amikor a holttest elégett, a fejedelem felemelte a fejét:

— Ismét nincs hazánk. Mióta napkeletől bujdosunk, ki tudja hányadik. Új hazát keresek. Aki akar, marad.

— Megyünk veled.

— Kiovbán mondták, nyugat felé van egy ország. Pannonia. Attiláé volt. Vár ránk.

— Megyünk veled.

— Kívánom, hogy végre megpihenjen népem. Odamegyünk.

— Vezess. Vezess.

— Holnap indulunk. Addig még temesetek...

A gyászsípok ismét szóltak.

Bársony fűvön, hegyen, völgyön
 Soha meg ne állj,
 Űzd, magyar, űzd...

Az égen nem volt csillag és lábuk alatt feldúlták a földet, amely eddig táplálta őket. Etelköz... Az utolsó éjszaka, sátortalanul és földtelenül...

III.

A fejedelem megállt a hegytetőn. Éjfél volt. Sötét éjfél. Vele volt Tar, a dalos, és Bor, a sámán. A legügyesebb sámán.

— Sámán — szólt komoran a fejedelem.

— Parancsolsz, nagyuram?

— Azért hoztalak ide, hogy mondj nekem jövődőt. Mielőtt erre a földre tenné lábát lovam, tudni akarom, mi vár népemre. Vess a serpenyőbe hiuz- és medvecsontot, keverd össze kutyaszőrével, és jósolj. Tar, rakj tüzet.

Nemsokára magasra csapott a láng. A lovak prüszköltek a hideg éjszakában. Az égen hidegen égtek a csillagok. A sámán elővette köpenyéből serpenyőjét, csontokat szedett elő és parazsat rakott a serpenyőbe. Leborult a földre és titózkodó szavakat mormogott. Aztán rászórta a csontokat az égő parázsra. A fejedelem lova nyakára hajolt, s úgy nézett bele a serpenyőbe. A füst fehéreskéken gomolygott fel, átható, nehéz szag űlte meg a levegőt. A fejedelem lova toporzékolt.

- Csillag — símogatta meg a ló nyakát a fejedelem.
 A ló megnyugodott. Ekkor a sámán feljajdult.
 — Jaj, uram...
 A fejedelem csitította.
 — Ne félj. Mit látsz?
 — Vért, uram, vért. Sok vért. Idegen folyó. Szőke, hatalmas férfiak.
 Ravasz császár. Nehéz lovasok. Súlyos kardok. Elpusztul a magyar sereg.
 Csak hét, árva, megcsonkított magyar vánszorog az úton. Ez marad meg
 hírmondónak, uram...
 A fejedelem elfödte a szemét. Majd belenézett merőn a sötétbe:
 — A nép nem pusztul el? Látsz még jövőt?
 — Igen. Sok, sok év...
 — Akkor él... És mit látsz ott a messzeségben?
 A sámán felordított.
 — Semmit. Vagy várj csak... Nem látni az eget a nyilaiktól. Ezrek
 és ezrek jönnek keletről. Apró lovakon. Nyilak, nyilak. Fölperzselt váro-
 sok és falvak. Szőke folyó vidéke. Nagy szekértábor. Körülveszi az ellen-
 ség. Nyíl, millió nyíl, elfödi a napot. Ég a tábor... Vér, vér...
 — Rettenetes — suttogta a fejedelem. — És még mit látsz?
 — Pusztaság, kietlen pusztaság. Éhező emberek, farkasok. Kietlen,
 éhező országában fedéltelenül és kenyértelenül bujdosik a király. Nincs
 gabona és nincs állat...
 — És... és... — sürgette a fejedelem.
 — És újra falu épül a falu helyén és város a városén...
 — Tudtam, tudtam — kiáltotta a fejedelem.
 — És újra magyarok, magyarok...
 — Új csontokat szórj a tűzre, sámán — kiáltotta a vezér.
 A lángok ismét kékesen csaptak föl. A sámán merőn nézett bele a
 serpenyőbe, majd felugrott. A fejedelem lábát ölelgette:
 — Uram, uram... Borzasztó.
 — Ne félj...
 — Rettenetes...
 — Ne félj. Mit látsz?
 — Óriási sírt. Huszonnégyezer magyar holttestét benne. Furcsa,
 hangos fegyverek. Füstjük van és százakat öl meg gyilkos tűzük. Fehér
 turbános ellenség. Sok, sok. Háromszázezer. Gályák egy nagy folyón.
 Fut a király. A lova most megbotlik... Jaj...
 — Mi az?
 — Elvágódott. Kis, szennyes patak... Vége. Halott... Borzasztó,
 borzasztó...
 — Mit látsz még? — szólt a fejedelem remegve.
 — Egy fekete asszony jár a mezőn és temeti a holtakat. Papok,
 katonák, urak, szegények. Huszonnégyezer... Aki még élve maradt, az
 maradodik...
 — Magyar — szólt a fejedelem keserűen.
 — Jaj — hördült fel a sámán.
 — És azután? — kérdezte szorongva a fejedelem.
 — Sötét. Nagy sötét. Százötven év...
 — Borzasztó...
 — De ismét dereng...

- Végre . . .
- Aztán . . .
- Újabb csontokat tégy a serpenyőbe . . .
- Évek, sok év. Jaj!
- Ismét?
- Ismét, uram. Ó, ne menj ide, fejedelem. Ne tedd a lábad e földre.
- Vér. Mindenhol vér. Tűz. Mindenhol tűz. Seb. Mindenhol seb.
- Kishitű . . . Tovább.
- Ne akard, uram . . .
- De akarom . . . Olvass . . .
- Jaj, uram. Nem látod? Mintha csak itt a lábunk alatt volnának. Seregek nőnek ki a földből. Itt a lábunk alatt megmozdulnak az erdők. Seregek . . . Rongyosak . . . Mezítlábasok . . . Fut az ellenség. És űzi őket a Fejedelem.
- Kicsoda?
- Fejedelem. Úgy hívják, éppen, mint téged . . . Övé az egész ország. Vitézek mennek előtte. Dalos, furesa, táncos vitézek, hol rongyosok, hol napdaliák. Cifrák. Tábortüzek . . . És valami barna arcú lény muzsikál nekik . . . Fél szemű vezér . . . Hű. Más vezér. Áruló . . . Akasztófa . . . Jaj?
- Mit látsz? . . .
- Sokaság. Megtépett zászlók a porban. Síró katonák. Fut a Fejedelem . . .
- Rettenetes.
- Igen. Mintha csak itt futna . . . Erdőkön, hegyeken keresztül. Csak néhány híve megy vele. Országokon keresztül . . . Aztán tengernagy vizet látok . . . Ott ül a Fejedelem, árván, egyedül. Harangok szólnak valahol. Valaki sír . . . Egy ősz íróniák . . . Meghalt a Fejedelem . . .
- És azután . . .
- Nem látok semmit . . .
- Tar, paraszat a serpenyőbe. Bor, csontot. Tudni akarom, tudni akarom . . .
- Mit, jó uram?
- Hogy tud-e szenvedni még? Meddig?
- A sámán újabb imát mormolt a serpenyő fölé. Fent az égen kialudtak a csillagok. Az ég komoran hallgatott. A fák, az erdők, a rengetegek rejtelmes némasággal nézték a fel-fellobogó tüzet, s a serpenyő kék, bűzös füstjét. A fejedelem komoran nézett bele a sötétbe. A gondolatai az ismeretlen, lábai előtt fekvő föld fölött jártak, amelynek titokzatos méhe rettenetes rémeket és borzalmas víziókat dob ki magából . . . Alig hallotta már a sámán szavát.
- Sötétség. Száz és ötven év . . . De aztán . . .
- Örvendve kiáltott fel. A fejedelem oda se nézett, csak úgy kérdezte.
- Örömet is látsz? Beszélj, sámán . . .
- Uram, nagy, jó uram . . .
- Beszélj már . . .
- Katonák. Ifjak és öregek . . . Dalolva mennek meghalni. Virág az egész ország. Nagy dalos. Nagy vezér. Nagy ember. Katonák. Vörös sipkájuk van. Katonák. Kasza van a kezükben. Köröskörül ég minden. Gyilkosok, orgyilkosok, rablók. Fél lábú vezér. Lovasok. Piros ruhájuk van, cifra csákójuk és száguldanak, mint a fergeteg. Öreg vezér . . . Apónak

szólítják. Idegen, és mégis magyarral küzd. Tornyok . . . Harangokat szednek le. Egyszerű magyar. Megolvasztja őket . . . Robban. Füst, golyó, talál . . . Diadal . . . diadal . . .

— No, úgy-e — kiáltja a vezér.

— Várj, jó uram, még. Ismét sötétséget látok.

— Halálmadár . . .

— Ölj meg, uram, ha nem igaz.

— Beszélj.

Sötétség. Börtönök. Halál. Fegyver, sok fegyver egy síkságon. Úgy, mint az előbb. Sok ellenség. Olyan pofájuk van, mint a kióviaknak . . . Aztán könnyek, könnyek, sirások . . . Bitófák, temetők. Sok bitófa, sok börtön, sok temető . . .

— Vége . . . — mondta a Fejedelem és feje a ló nyakára hullott.

Hajnalodott. Az ég alja pirosbagyult. A fák és a sziklák égtek a bíbor fénytől.

— Nincs vége, — ordította a sámán.

— Soha, soha nincs vége . . .? Meddig üzzük még a csodaszarvast?

Beszélj hát . . .

— Szörnyek a földön, a föld alatt, a levegőben, a vízben, a víz alatt. Szörnyetegek. Ölnek, gyilkolnak. Az egész világ ég. Milliók hálnak meg . . .

— Ej! A világ . . . Mit fáj nekem a világ . . . A népem . . .

— Ő is. Az is . . .

— A nép nem halhat meg . . .

— De az ország . . .

— Mit látsz?

— Semmit. Ellopják a földet, a hegyeket, a folyókat, a fákat, a városokat. Mindent, mindent . . .

— Hallgatsz el? — kiáltotta a fejedelem . . .

— Ölj meg uram, ez igaz . . . rettenetesen igaz . . .

A fejedelem megfordította a lovát.

— Menjünk tehát vissza . . .

Ebben a pillanatban kelt fel a Nap. Arany tányérja felragyogott. A ló szeme elkáprázott. Toporzékolni kezdett. Hirtelen megfordult. S ekkor a fejedelem felkiáltott:

— Beh, gyönyörű . . .

Lent a lába alatt aranyban fürdött a vidék. Gazdag mezők mosolyogtak fel, kies dombok kacagtak idáig, folyók ezüstszalagja mutatta az utat, hogy merre . . . Messze virágos rétek tarkállottak, gulyák legeltek, falvak füstölögtek, városok terültek el. Virágos paradicsomként ragyogott minden ezen a földön. A fejedelem szeme megtelt könnyel:

— Hazudtál, sámán. Ezért a földért ezerszer is érdemes szenvedni, és ezerszer is érdemes meghalni . . .

Leszállt a lováról, leborult a földre és megcsókolta. Aztán felállt:

— Tar, fújj a kürtödbe. Hadd jöjjenek ide mind. Mert nem kell tovább vándorolni. A csodaszarvast üzni . . . Haza érkeztünk . . .

Tar kürtje ezüstösen zengett. És zengett az erdő, a föld, az ég, zengtek a hegyek és völgyek, zengtek a szívek és zengett minden, mikor a hadnagyok és előkelők fölértek a hegyre. A fejedelem előszólította Kusidot:

— Kusid. Te előre méssz. És megnézed e földet *nekünk* . . . És örömtől reszkető kézzel lemutatott a munkácsi dombokra . . .

IV.

A síkság szélén állott a sereg. Elöl Árpád fehér lova beleharapott a bársonyos fűbe. A patakból vizet ittak az asszonyok és a gyerekek. S a barna, zsíros földbe belevágta szeges kopóját Töhötöm... Az elővédek hódolók tömegét jelentették. A fejedelem intett kezével és a síposok rázendítettek a régi dalra:

Ezüst szarvas, csodaszarvas,
 Ūzd, magyar, ūzd,
 Rengetegen átszökellő,
 Hajtsd, magyar, hajtsd.
 Bársony fűvön, hegyen, völgyön,
 Vizen, tűzön, folyón, éren
 Menj, magyar, menj.
 Előtted az ezüst szarvas, előtted a csodaszarvas,
 Soha meg ne állj.
 Bársony fűvön, hegyen, völgyön,
 Ūzd, magyar, ūzd...

Gáspár Jenő.

IKAROSZ.

*A gémet láttam lent, a néma gémet,
 a mély, kavicstarkázta part felett.
 Fehér kagylók közé bukott fejének
 puha párnát fakó homok vetett.*

*Láttam, hűlő nap rá hogyan sugároz
 s hogy éri őszi záporok nyila.
 Tragikusabban nem zuhant Ikárosz
 a tenger tajtékos szikláira.*

*Hullám hullám után illant az éjbe,
 s rém lett belőle, bántó torzalak.
 És hetyke gúnnyal cirkáltak feléje
 ezüst páncélban csillogó halak...*

*A gémet láttam lent, a néma gémet:
 temetőjére halkan hullt a hó.
 Jégből a szárnya úgy dermedt az égnek
 mint egy pólusra tűzött lobogó.*

*A tél strázsálta győzelmes-kevélyen
 s a szél zúgott zimankós éneket...
 Magasan, büszkén, fényes őszi égen
 láttál-e már vonuló gémekeket?*

Aprily Lajos.